

KRONIKA

Profesor JUDr. Karol Rebro, DrSc., 70ročný

Popredný slovenský právny historik, právny teoretik a právny romanista, univerzitný profesor JUDr. Karol Rebro, DrSc., sa v nedávnej dobe dožil významného životného jubilea — sedemdesiatych narodenín. A môže nás tešiť, že sa ho dožil v plnej duševnej a fyzickej sviežosti a uprostred tvorivej práce.

Pri takejto vzácnej príležitosti chceme sa dnes zamyslieť nad životným dielom jubilanta, nad jeho tvorivou prácou zameranej na povznesenie a rozvoj slovenskej právnej vedy. Karol Rebro sa narodil v Horovciach (okres Považská Bystrica). Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Trenčíne, vedy o štáte a práva študoval na univerzite v Bratislave. Už počas právnického štúdia prejavoval značný záujem o teoretické a historické disciplíny, najmä o právnu filozofiu a rímske právo. Intenzívne navštevoval seminár rímskeho práva u profesora *M. Boháčka*, ktorého sa stal žiakom. Plody usilovnej práce sa čoskoro prejavili: už v roku 1934 vyšla z podnetu *M. Boháčka* Rebrova prvotina z rímskeho práva na tému u nás málo spracovanú.¹⁾ Promoval na doktora práv v roku 1936 a ešte pred tým sa stal asistentom na Katedre rímskeho práva Právnickej fakulty. Ako začínajúci učiteľ pripravoval sa na habilitáciu. Študoval rímske právo a hlavne problémy rímskeho manželského práva doma a v zahraničí u vtedy najväčších talianskych romanistov v Ríme (*E. Albertario*, *S. Riccobono*) a v Miláne (*G. Pacchioni*) ako aj právnu filozofiu u *G. Del Vecchiho*. Po návrate z cudziny a ukončení vlastných štúdií habilitoval sa spisom o rímskom konkubinate.²⁾ Táto dôkladná Rebrova publikácia patrí aj dnes medzi základné diela o tejto problematike a vďaka obširnému nemeckému súhrnu (s. 175 — 191) nemohla

¹⁾ *K. Rebro, Dissenz v kauze pri tradícii*, Bratislava 1934, 56 s.

²⁾ *K. Rebro, Konkubinát v práve rímskom od Augusta do Justiniána*, Bratislava 1940, 191 s., Zsf. Ohlas: *A. D'Ors* v recenznom článku časopisu *Revista de la Universidad de Madrid*, Madrid 2, 1942, fasc. 3, s. 211—215 (*Alvaro D'Ors* študoval spolu s K. Rebrom v Ríme a je dnes najuznávanejším romanistom v Španielsku); *L. Wenger, Zwei lateinische Papyri zum römischen Eherechte*, Sitzungsberichte d. Akad. d. Wiss., Phil.-hist. K., Bd. 219, Abh. 1, Wien-Leipzig 1941 na s. 8²² a 16⁵³ zaujal súhlasné stanovisko k Rebrovým teoretickým záverom (*Leopold Wenger* bol v tom čase uznávanou hlavou nemeckej romanistiky).

uniknúť pozornosti ani autorovi monumentálnej príručky o rímskom práve súkromnom, *M. Kaserovi*.³⁾ V rámci habilitačného konania prednášal K. Rebro o zákonodarných snahách cisára Augusta.⁴⁾ Takmer tri roky pracoval potom v právnej praxi, ktorú v roku 1944 úspešne ukončil jednotnou sudcovskou a advokátskou skúškou. V roku 1944 uverejnil aj svoju druhú romanistickú monografiu a to o rímskom obyčajovom práve⁵⁾ a ešte v tom istom roku bol vymenovaný za mimoriadneho profesora rímskeho práva. Riadnym profesorom sa stal v roku 1946.

Od roku 1954 začal K. Rebro popri romanistickom štúdiu bádať aj v iných odboroch právnej histórie a to predovšetkým v domácich právnych dejinách. Tu sa sústredil hlavne na otázky poddanských pomerov v Uhorsku v 18. storočí a na uhorské stredoveké mestské právo. Výsledky niekoľkoročného skúmania publikoval potom v úspešnej knihe „Urbárska regulácia Márie Terézie a poddanské reformy Jozefa II. na Slovensku“ (Bratislava 1959, 666 s., soderž., Zsf.), ktorá vyvolala mimoriadnu pozornosť v odbornej literatúre.⁶⁾ Začatý výskum rozšíril ďalej o otázky právneho vzťahu poddaného k obrábanej pôde (vlastníctvo, dedenie).⁷⁾

Druhá oblasť, o ktorej som sa zmienil už vyššie, je oblasť mestského práva. Pri skúmaní vývinu stredovekého uhorského mestského práva mohol K. Rebro najlepšie uplatniť svoje bohaté romanistické znalosti, nakoľko aj v Uhorsku bolo mestské právo tým najširším kanálom, ktorým mohlo rímske právo prenikať. V tejto spojitosti študoval známu právnu zbierku *Summa legum Raimundi* o ktorej vyslovil tézu, že je talianskeho a nie, ako sa všeobecne myslelo, nemeckého pôvodu.^{8,9)}

³⁾ Pozri *M. Kaser, Das römische Privatrecht*, 1. Absch., 2. Aufl., München 1971, s. 328¹; ten istý, *Das römische Privatrecht*, 2. Absch., 2. Aufl., München 1975, s. 183¹.

⁴⁾ *K. Rebro, Cisár Augustus zákonodarca, Právny obzor (ďalej len PO) 24, 1941, s. 119—128.*

⁵⁾ *K. Rebro, Jullánova náuka o práve obyčajovom. Kritický príspevok k súčasným teóriám rímskeho práva obyčajového*, Bratislava 1944, 101 s., bibl.

⁶⁾ Ohlas bol vskutku široký a okrem domácich recenzií vyjadrila sa k dielu aj zahraničná kritika (Poľsko, Rakúsko, Maďarsko, NDR, Francúzsko), vcelku 16 recenzných článkov.

⁷⁾ Sem patria príspevky: K niektorým otázkam osvietených poddanských reforiem na Slovensku, *Historický časopis* 10, 1962, s. 423—439; „Právny vzťah poddaného k urbárskej usadlosti v 2. polovici 18. storočia na Slovensku“, *Právnické štúdie (ďalej len PŠ) 1963, s. 612—639*; „K otázke práv poddaného k usadlosti do r. 1848“, *Historické štúdie SAV* 8, 1963, s. 69—93; „Dedičské právo k urbárskej usadlosti od 18. stor. do buržoáznej revolúcie na Slovensku“, *PHS* 10, 1964, s. 57—101; Zsf.: „K niektorým otázkam právneho postavenia poddaných na Slovensku v období neskorého feudalizmu“, *Historické štúdie* 17, 1972, s. 145—150.

⁸⁾ Sem patria príspevky: „Trnavský rukopis *Summy legum*“, *Slovenská archivistika* 10, 1959, s. 71—82; „*Summa legum Raimundi* v mestskom práve na Slovensku“, *Sborník Filozofickej fakulty Komenského univerzity*, Bratislava 15, 1964, s. 155—170; „I manoscritti della *Summa Raimundi Parthenopei* in Slovacchia“, *Atti del Convegno di Studi Accursianni*, vol. 3. Milano 1968, s. 955—978; „Ein neues deutsches Manuskript der *Summa legum Raimundi*“, *Festschrift H. Lentze*, Innsbruck 1967, s. 505—516; „*Summa legum Raimundi* nell' Archivio municipale di Bardejov“, *Onoranze per Romualdo Trifone*, Salerno 1965, s. 215—223.

Široký a mnohostranný vedecký záujem K. Rebru je možné precizovať ešte aj v iných smeroch. Vynikajúco spracoval problematiku slovenskej národnostnej a štátoprávnej otázky v 19. a 20. storočí,¹⁰⁾ otázky humanistického a právnického vzdelávania na Slovensku,¹¹⁾ zaoberal sa aj právnou teóriou a filozofiou.¹²⁾

Ako vidno z tohto stručného prehľadu, K. Rebro je univerzálnym typom vedca. Pritom však nikdy neprestal mať na zreteli svoje romanistické základy a preto sa v posledných rokoch znovu „vrátil“ k rímskemu právu. Najprv prepracoval a doplnil svoj príspevok o prevode vlastníckeho práva odovzdaním¹³⁾ a potom publikoval pre študentov príručku z rímskeho práva súkromného ako podklad pre svoje prednášky, ktoré sa v roku 1969 obnovili na bratislavskej univerzite.¹⁴⁾ V roku 1972 publikoval článok o výsledkoch československej povojnovnej romanistiky v talianskom časopise INDEX,¹⁵⁾ dokončil text prvej slovenskej učebnice rímskeho súkromného práva¹⁶⁾ a prvý v spoločenstve socialistických romanistov komplexne zhodnotil podiel marxistickej romanistiky

⁹⁾ V roku 1963 prednášal K. Rebro na medzinárodnej konferencii v Bologni o pôvode Summy. Jeho referát (vyšiel v Miláne, pozri hore pozn. 8) mal priamy vplyv na prítomného popredného nemeckého romanistu F. Wieackera v tom smere, že v druhom vydaní svojej knihy *Privatrechts-geschichte der Neuzeit* (1967) pasáž o Summe vypustil.

¹⁰⁾ Z najdôležitejších vyberám monografiu: *Cesta národa. Svedectvo o boji Slovákov za národný štát*, Bratislava 1969, 130 s. (vyšlo tiež v nemeckom a anglickom jazyku: *Der Weg der Slowaken zur nationalen Souveränität*, Bratislava 1969, 158 s.; *The Road To Federation*, Bratislava 1970, 131 s.) a tieto príspevky: „Pokusy o štátoprávne riešenie slovenskej otázky v revolučných rokoch 1818—49“, *PŠ* 13, 1956, s. 557—579; „Štátoprávne požiadavky Slovákov v rokoch 1848—49, Slováci a ich národných vývin“, Bratislava 1966, s. 182—212; „Niekoľko úvah o výkone zákonodarnej moci Slovenskou národnou radou za Slovenského národného povstania v roku 1944“, *PO* 57, 1974, s. 638—656 a ďalšie.

¹¹⁾ „Bologna a Istropolitana, Humanizmus a renesancia na Slovensku v 15. a 16. storočí“, Bratislava 1967, s. 5—24; „K dejinám Academie Istropolitany“, *Slovenská archivistika* 2, 1967, 1, s. 3—28; Právnická fakulta univerzity v Trnave, *PO* 50, 1967, s. 247—256; „Die Juristische Fakultät der Universität in Trnava (1667—1777)“, *Acta Fac. Iur. Univ. Comeniana*, Bratislava 2, 1968, s. 11—22; „Johannes Gattus az Academia Istropolitana professzora“, *Studia Iuridica Univ. Pécs*, Pécs 1968, s. 108—114; „Položenie predmeta istorii gosudarstva i prava v sisteme prepodavaniya na juridicheskom fakultete bratislavskogo universiteta im. J. A. Komenskogo“, *Acta Iur. Univ. Com.*, Bratislava 1975, s. 145—157.

¹²⁾ „Niekoľko úvah k platnosti práva“, *PO* 49, 1966, s. 849—859; „Prejavy existencialistickej filozofie v právnej vede“, *PŠ* 14, 1966, s. 440—461, soderž., rés.; „Závaznosť práva a jej hranice“ *PŠ* 15, 1967, s. 503—526.

¹³⁾ K. Rebro, *Die Kontroverse zwischen Julian und Ulpian bei der Eigentumsübertragung durch Tradition im römischen Rechts, Gesellschaft und Recht im Griechisch-römischen Altertum*, Berlin (NDR) 1968, s. 193—225.

¹⁴⁾ K. Rebro, *Rímske právo súkromné I—II*, Bratislava 1971—1972, 119 s., litogr.

¹⁵⁾ K. Rebro, *Diritto romano in Cecoslovacchia*, INDEX, Napoli 3, 1972, s. 15—20.

¹⁶⁾ K. Rebro, *Rímske právo súkromné*, Bratislava 1980, 278 s., reg.

na rozvoji romanistických štúdií vôbec.¹⁷⁾ Pre potreby študentov vydal latinské právne citáty a definície,¹⁸⁾ a ako vedúci autorského kolektívu pripravuje teraz celoštátnu učebnicu rímskeho práva. V tlači je štúdia o rímskom práve v súčasnosti (vyjde v rámci nemeckej edície ANRW), príspevok do pocty talianske-
mu romanistovi A. Guarinovi, slovník latinských právnických výrazov a regúl. A najväčšia jeho zásluha na poli rozvoja romanistiky je vari v tom, že keď sa v roku 1977 v rámci prestavby právnického štúdia vážne uvažovalo zrušiť na našich univerzitách rímske právo ako povinný prednáškový a skúšobný predmet a urobiť z neho prinajlepšom len nepovinnú prednáškovú disciplínu bez skúšky, zasadil sa K. Rebro celou váhou svojej osobnosti u kompetentných stranických a štátnych orgánov o ponechanie rímskeho práva v študijných programoch československých právnických fakúlt.

K. Rebro je výraznou vedeckou osobnosťou. Dôkazom toho nie sú len jeho vedecké publikácie (ani zďaleka som tu neuviedol všetky), ale aj jeho činnosť organizátorská a pedagogická. Pôbil v rozmanitých významných politických a spoločenských funkciách. Bol dekanom a prodekanom Právnickej fakulty UK, rektorom bratislavskej univerzity, pracoval v redakčných radách, vo výboroch vedeckých spoločností, školil a školí aspirantov vo vedeckej príprave, vypracoval množstvo oponentských posudkov k získaniu pedagogických a vedeckých hodností, je vedeckým redaktorom a recenzentom odborných publikácií a členom medzinárodných vedeckých organizácií. Od roku 1975 je koordinátorom štátnej úlohy, členom Rady kľúčovej úlohy, predsedom Právnickej terminologickej komise Predsedníctva SAV pre vydanie slovenského Právnického terminologického slovníka, atď.

Vo vypočítavaní zásluh o rozvoj slovenskej právnej vedy by sme mohli ešte pokračovať, lebo K. Rebro je človekom mimoriadne činným a len nedostatok miesta nás núti k tomu, aby sme tu urobili bodku. Nie však bodku za prácou K. Rebru, nie za obdivuhodne horlivou, tvorivou činnosťou univerzitného profesora Karola Rebru, ktorému z celého srdca prajeme pevné zdravie a ešte mnoho osobných vedeckých úspechov pri rozvíjaní našej právnej histórie. Ad multos annos!!

Setkání kateder dějin státu a práva

Ve dnech 12.—13. dubna 1983 se v Brně uskutečnila další ze série pravidelných porad kateder dějin státu a práva. Účastnili se jí učitelé University Karlovy Praha, Komenského Bratislava, P. J. Šafárika Košice, J. E. Purkyně

¹⁷⁾ K. Rebro, *Socialistická spoločnosť a rímskoprávna kultúra*, Bratislava 1979, 119 s., soderž., rés. Vyjde aj v talianskom jazyku v Napoli (preklad M. Bartošek).

¹⁸⁾ K. Rebro—P. Blaho, *Latinské právne definície, citáty a aforizmy*, Bratislava 1976, 55 s., litogr.